

רק בגלל הרוח

מערך שיעור לאור דמותו של רס"ר גיל דניאלס ז"ל

כתיבת מערך השיעור: נטע שושן-פאר - רשת אורט

חלק א': נתוני יסוד ומבוא למורה

- **שם הנופל:** רס"ר גיל דניאלס ז"ל.
- **הסטיקר:** "רק בגלל הרוח" (בהלימה לערך "איש אשר רוח בו" המופיע בספר).
- **רציונל פדגוגי:** "האדם כסימפוזיה של רוח" - בעולם חומרי המודד הצלחה ב"מה שיש לי", גיל מלמד אותנו למדוד את עצמנו ב"מי שאני". נבין כי הרוח היא שמחברת בין החומר למשמעות, והיא זו שמאפשרת לאדם להותיר חותם ייחודי בעולם.
- **מטרות השיעור:**
 1. **חיבור רגשי:** הכרת גיל כאיש של שילובים - מדען, פילוסוף, לוחם וחבר, שרוחו הקרינה "נחת רוח" על סובביו.
 2. **הקניית ידע והגות:** לימוד המושגים של מאסלו (הקומה הרוחנית), הרב דסלר (חד-פעמיות האדם) וזלדה (השם והמהות).
 3. **בירור זהות:** זיהוי ה"שם" והרוח המיוחדת של כל תלמיד מעבר להגדרות חיצוניות.
 4. **אחריות למעשה:** הפיכת הרוח המופשטת למעשה של נתינה המעניק "נחת רוח" לאחר.
- **רקע על הדמות (תמצית למורה):** גיל גדל באשדוד, היה תלמיד מצטיין ולוחם בסיירת גבעתי. הוא שילב לימודי כימיה ופילוסופיה והתכוון להתחיל דוקטורט. גיל היה איש של אנשים, בעל חיוך כובש, שהצליח להנכיח את רוחו בכל מקום בו היה. הוא נפל בקרב ברצועת עזה ב-4 בדצמבר 2023

חלק ב': מהלך השיעור (45 דקות)

1. **טבעת רגשית:** "מבצע פילטר הרוח - מה שהמצלמה לא קולטת" (10 דקות)
המטרה: להמחיש את מושג ה"רוח" כמרכיב הבלתי נראה אך המכריע ביותר בזהות האדם, המפריד בין ה"עפר" ל"נפש החיה".
הפעילות: "הנוסחה המולקולרית של האני"
 1. **שלב א': צילום המציאות (2 דקות)** המורה מקרין על המסך תמונה של גיל דניאלס - ניתן למצוא תמונה של גיל ז"ל פעם כלוחם בסיירת, פעם במעבדת הכימיה ופעם מחייך עם קוראל אהובתו.
 - **המשימה:** התלמידים מתבקשים לכתוב בטלפון או על פתק 3 "נתונים יבשים" שהם רואים בתמונה (למשל: מדים, זקן, מבחנה, חיוך).
2. **שלב ב': הפעלת "פילטר הרוח" (5 דקות)** המורה מחלק לכל תלמיד שקף שקוף קטן או פיסת צלופן צבעוני.
 - **המשימה:** דמיינו שהשקף הזה הוא 'פילטר רוח'. גיל היה מדען ופילוסוף; הוא ידע שחומר מורכב מאטומים, אבל אדם מורכב מרוח. הסתכלו על התמונה של גיל דרך ה'פילטר'. מהי התכונה הבלתי נראית שניתן לראות אותה רק דרך הפילטר?
 - התלמידים מתבקשים לתת שם ל"רוח" של גיל (למשל: "אופטימיות מדבקת", "נחת רוח", "שאיפה למימוש").

3. **שלב ג': הדיוקן החד-פעמי (3 דקות)** המורה מבקש מהתלמידים להניח את ה"פילטר" על היד שלהם.

- **ההנחיה:** לפי הרב דסלר, 'אין אחד כמוני' אם היינו מסירים מכם את המדים (תלבושת בית הספר), את הציונים ואת הבגדים – מהו ה'צבע' של הרוח הייחודית שלכם שנותר על השקף? מה מסתתר מאחורי הפילטר שלכם והופך אתכם למה שאתם?

שאלות לשיח וחיבור לדמות:

1. על הטבע והבחירה: גיל נולד עם חיוך שגרם להוריו לקרוא לו כך, אך הוא בחר להנכיח את הרוח הזו גם בכימיה וגם בקרב. האם לדעתכם ה"שם" שלנו (המהות שלנו) הוא משהו שקיבלנו במתנה, או משהו שאנחנו "מייצרים" בכל יום מחדש, כפי שזלדה כותבת: "לכל איש יש שם שנתנו לו כתליו?"
2. על ה"נחת רוח": אומרים שגיל עשה "נחת רוח" לכל סובביו. איך אדם אחד מצליח להשפיע על חדר שלם רק בגלל הרוח שלו, מבלי להגיד מילה? האם חוויתם פעם "פגישת רוח" כזו עם אדם שפשוט השפיע לטובה על כל הסובבים אותו? איזו תכונה נדרשת לשם כך?

2. **טבעת הערך:** "אדריכלים של רוח – בונים את קומת ה'אברהם'" (15 דקות)
המטרה: להבין את המבנה הרוחני של האדם לפי מאסלו (הפירמידה) והרב דסלר (החד-פעמיות), ולזהות את הכמיהה למימוש עצמי כצורך קיומי נעלה.
רקע למורה (הסבר המושגים על פי המקורות):
 - **סולם מאסלו:** הפסיכולוג אברהם מאסלו תיאר סולם בן 5 שלבים. השלבים הנמוכים עוסקים בהישרדות (צרכים פיזיולוגיים, ביטחון, אהבה וכבוד). הקומה העליונה היא מימוש עצמי – מימוש הפוטנציאל והשליחות הייחודית. מאסלו אף הוסיף קומה שישית של התעלות רוחנית.
 - **הרב דסלר והחד-פעמיות:** לפי הרב דסלר, כל אדם הוא יצירה חד-פעמית. "אין אחד כמוני" – לא היה בעבר ולא יהיה בעתיד. מכאן נובעת אחריות אדירה: לכל אדם יש שליחות מיוחדת ששום אדם אחר בעולם לא יכול למלא במקומו.
 - **"צורכי אדם" מול "צורכי אברהם":** הפסיכולוג פרדריק הרצברג פישט זאת: הצרכים הפיזיים הם "צורכי אדם" (על שם אדם הראשון), והצרכים הרוחניים למימוש הייעוד הם "צורכי אברהם".

הפעילות: "הסטודיו לשרטוט הנשמה" (למידה בקבוצות)
הציוד: דף שרטוט (Blueprint) המחולק ל"קומת יסוד" (הגוף והצרכים הפיזיים) ו"קומת הגג" (הרוח והשליחות).
מהלך ההפעלה:

1. **שלב א' - פיצוח הקוד (4 דקות):** מחלקים את התלמידים לקבוצות. כל קבוצה מקבלת כרטיסיה אחרת.

כרטיסיה א - פיצוח קוד הקומות (מאסלו והרצברג)
 הפסיכולוג אברהם מאסלו תיאר סולם צרכים של אדם. בבסיס נמצאים הצרכים הפיזיים (אוכל, הגנה, כבוד). בקומה העליונה נמצא "המימוש העצמי" - הכמיהה להוציא מהכוח אל הפועל את השליחות הייחודית שלך. הפסיכולוג פרדריק הרצברג דיבר על שתי קומות בנפש:

1. "צורכי אדם" (על שם אדם הראשון) – צרכים גשמיים כמו כסף, נוחות והישרדות.
2. "צורכי אברהם" (על שם אברהם אבינו) – צרכים רוחניים למימוש ייעוד ושליחות שמעבר לחומר.

המשימה שלכם: סמנו בקו את המשפט הנכון לפי המקורות שלמדתם:

- מה מוביל את האדם באמת?
- "אין אחד כמוני כי..." כתבו דבר אחד שרק אתם יכולים להביא לעולם ברוח המיוחדת שלכם.

כרטיסיה ב - הנדסת הרוח של גיל (חומר ורוח)
גיל שילב בחייו שני עולמות: כימיה (חקר החומר) ופילוסופיה (חקר הרוח). הוא היה לוחם סיירת קשוח, אך תמיד עם חיוך שעושה "נחת רוח" לסובביו.
המשימה שלכם:

- כתבו 2 רכיבים מהרוח של גיל שאתם מזהים בסיפור חייו
- "אין אחד כמוני כי..." כתבו דבר אחד שרק אתם יכולים להביא לעולם ברוח המיוחדת שלכם.

כרטיסיה ג - חותם החד-פעמיות (הרב דסלר)
הרב אליהו דסלר כתב משפט מטלטל: " אין אחד כמוני... בחד-פעמיות... הקב"ה שלחני לעולם בשליחות מיוחדת ששום אחר אינו יכול למלאותה".

- המשימה שלכם:** השלימו את המשפטים הבאים בכנות:
- אני מרגיש שיש בי "רוח מיוחדת" בתחום ה... (למשל: הקשבה, הובלה, יצירה).
 - השליחות שלי היום בבית הספר או בבית היא...
 - "אין אחד כמוני כי..." כתבו דבר אחד שרק אתם יכולים להביא לעולם ברוח המיוחדת שלכם.

2. שלב ב' – מעבדת הסינתזה של הנשמה (3 דקות)
המטרה: להבין כי ייחודו של גיל (והאדם בכלל) נוצר מתוך "תרכובת" מדויקת של יסודות רוחניים, בדיוק כמו במעבדת הכימיה בה עבד. מהלך הפעילות (זוגית):

- א. זיהוי היסודות (1 דקה):** התלמידים מקבלים "טבלה מחזורית של הרוח" הכוללת יסודות כמו: סקרנות (S), עוז (Oz), פילוסופיה (Ph), חיוך (Sm), וחברות (F).
- דוגמא לטבלה הכוללת "יסודות" לטבלה המחזורית של הרוח, המשלבים את עולמו המדעי והפילוסופי של גיל דניאלס ז"ל עם ערכי הדור כולו:**
1. סקרנות (S): יסוד המניע את האדם לחקור את פלאי הבריאה ואת עומק הפילוסופיה.
 2. עוז (Oz): הכוח והאומץ הנדרשים כדי להוביל ולהגן, יסוד מרכזי בדמותם של לוחמים.
 3. פילוסופיה (Ph): השאיפה להבין את פשר הקיום והרוח שמעבר לחומר.
 4. חיוך (Sm): יסוד המקרין "נחת רוח" ומשנה את האווירה סביב האדם.
 5. חברות (F): הדבק המלכד את הקבוצה.
 6. ענווה (Anv): היכולת לפנות מקום לאחר וללמוד מכל אדם,
 7. אמת (Am): היסוד המצמיח את זהותו האותנטית של האדם.
 8. אהבה (Ah): התשתית המוסרית והקיומית לכל מערכות היחסים.
 9. אחריות (Achr): ההתייבבות המלאה אל מול צו השעה והדאגה לאחר.
 10. נועם (Nm): גישה המאסת בכוחנות ובחרת בדרכי שלום ובאדיבות.

11. נחישות (Nach): ההתמדה והדבקות במשימה גם אל מול קשיים.
 12. רוח (Ru): היסוד החיוני המפיח חיים בחומר והופך את האדם ליחיד ומיוחד.
 13. דרך (Dr): ההבנה שהתהליך וההליכה חשובים מהתוצאה הסופית.
 14. תקווה (Tik): הכוח המאפשר צמיחה מתוך חורבן ובנייה של עתיד חדש.
 15. שליחות (Sh): ההכרה בחד-פעמיות של האדם ובתפקידו הייחודי בעולם.
- בדומה ליסודות כימיים, שילובים שונים של ערכים אלו יוצרים את ה"נוסחה המולקולרית" הייחודית של כל אדם ב"חד-פעמיותו"**

ב. יצירת התרכובת (1.5 דקות): התלמידים מתבקשים לנסח את ה"נוסחה המולקולרית" המייצגת את קומת האברהם של גיל - החלק הרוחני והייחודי שבו.

דוגמה לכתובה: $OZ+OZ+SM=NAHAT RUAH$

- התלמידים מסבירים בקצרה למה בחרו במינון הזה (למשל: שמנו פעמיים 'עוז' כי הוא היה בסייר, וחיברנו את זה ל'חיוך' כדי ליצור את הנחת רוח שעשה לכולם)

ג. חותם התוצר (0.5 דקה): המורה מסכם כי בכימיה, שילוב של יסודות יוצר חומר חדש עם תכונות שאין לאף יסוד בנפרד. כך גיל, ב"חד-פעמיותו" (כדברי הרב דסלר), יצר תרכובת רוחנית שאיש אינו יכול למלא במקומו.

אילו הייתם צריכים להוסיף "יסוד" אחד מהרוח שלכם לנוסחה של גיל, איזה יסוד זה היה ואיך הוא היה משנה את ה"תגובה" שלו עם העולם?

2. **שלב ג' - החברות (4 דקות):** בהשראת הרב דסלר שאמר "רק אני בחד-פעמיותי", כל תלמיד כותב על פתק: "אין אחד כמוני כי..." ומתכוון לתלמיד היושב מימינו במעגל. הוא מוסיף את הכישרון או הנטייה שהוא מרגיש שרק החבר שיושב לידו יכול להביא לעולם. אפשרות אחרת, ליצור את התרכובת הערכית שלו (בדומה לתרכובת שהכנו לגיל). ומעביר אליו את הפתק.

שאלות הבנה והעמקה:

1. לפי המקורות, מדוע "צורכי אדם" (כמו כסף או תגמולים פיזיים) אינם מספיקים כדי להוביל את האדם לצמיחה אמיתית, ומהם "צורכי אברהם" שמניעים אותנו?
2. הרב דסלר טוען ששום אדם אחר אינו יכול למלא את שליחותו. כיצד הבנה זו הופכת את מימוש הפוטנציאל מחובה "מעיקה" להזדמנות של חירות ואחריות אישית?
3. גיל בחר לשלב כימיה (חומר) ופילוסופיה (רוח). איך השילוב בין הקומות השונות בבניין האישי שלו עזר לו לעשות "נחת רוח" לסובבים אותו?

3. טבעת הזהות: "לכל איש יש שם - גרסת הרוח" (10 דקות)

- **המטרה:** לזהות את המרכיבים הרוחניים שבונים את זהות התלמיד.
- **פעילות זהות:** בהשראת השיר של זלדה, התלמידים מקבלים "תג שם" ריק. עליהם לכתוב עליו את שמם, ובמקום שם משפחה, לכתוב שלושה דברים שנותנים להם את ה"שם" שלהם לפי השיר (למשל: "השם שנתנו לי חטאיי", "השם שנתנה לי אהבתי", "השם שנתן לי חיוכי").

שאלת מפתח:

- זלדה כותבת שהים ומותנו נותנים לנו שם. איך הידיעה שיש לנו "שמיים בתוכנו" (לפי אביב גפן) עוזרת לנו לבנות שם שאינו תלוי רק בנסיבות חיצוניות?

4. טבעת האחריות: "מבצע נחת רוח" (10 דקות)

- **המטרה:** תרגום הרוח למעשה של השפעה והקרנת אור.
- **הקריאה לפעולה:** גיל ידע "לעשות נחת רוח ליוצרו" ולסובביו. הוא הפך רוח מופשטת למציאות מעשית של חסד וחברות.
- **המשימה:** "שליחות בחד-פעמיות". כל תלמיד צריך להגדיר פעולה אחת קטנה שרק הוא עם ה"רוח" הספציפית שלו יכול לעשות עבור מישהו אחר היום (למשל: להצחיק חבר עצוב בדרך שרק הוא יודע, להסביר חומר לימודי בסבלנות המיוחדת שלו).

שאלת סיכום –

על האחריות להנכחה: גיל הצליח להפוך רוח מופשטת למעשה מעשי של "נחת רוח" לסובביו. איך הידיעה שה"רוח" שלכם היא דבר ממשי שניתן "להניח" בתוך הקהילה, משנה את תחושת האחריות שלכם כלפי אנשים שקופים בסביבתכם?

חלק ג –

משימת כתיבה ונספח.

1. כתבו למשפחתו של גיל:

- מהו הניצוץ המיוחד (התכונה או הכישרון) שקיים רק בכם, שגיליתם היום מחדש בזכות דמותו של גיל?
 - איזו פעולה קטנה של "נחת רוח" אתם מבטיחים להעניק למישהו אחר ב-24 השעות הקרובות כדי להמשיך את האור של גיל?
- חתמו במסר קצר למשפחה על החותם שסיפורו של גיל השאיר בליבכם.

2. נספח – רס"ר גיל דניאלס ז"ל, חלק זה בנוי כדי לימוד מונחה לחברות

דף מקורות מונחה ללמידה בחברות (לצילום וחלוקה)

רס"ר גיל דניאלס ז"ל

הסטיקר והמשפט המכונן - "רק בגלל הרוח"

מתוך הפירוש של הרב שי פירון וג'קי שימל (מתוך הספר "פרקי בנים")

"ישנם רגעים בחיים שבהם המציאות החומרית נראית בלתי אפשרית. הגוף הפיזי מגיע לקצה גבול היכולת שלו, האמצעים החיצוניים דלים, והתנאים בשטח מסמנים שאי אפשר להמשיך. במצבי קיצון אלו, מתגלה סוד כוחו האמיתי של האדם: מה שמניע אותו קדימה, מה שמקים אותו מהעפר, איננו החומר – אלא הרוח. 'רק בגלל הרוח' היא תזכורת לכך שהמנוע האנושי החזק ביותר אינו נמדד בשרירים, אלא בתעצומות הנפש."

"הרוח הזו מורכבת מאמונה בצדקת הדרך, מאהבה עמוקה למשפחה ולמולדת, מחיבור של רעות בין אחים לנשק, ומערכים שעליהם גדלנו. כאשר אדם פועל מתוך רוח גדולה, הוא מצליח לשבור את חוקי הפיזיקה וההיגיון הרגילים. הוא מוצא בעצמו עתודות כוח שלא ניתנות להסבר רציונלי. טיפוח 'הרוח' בשגרה – קריאה, למידה, התנדבות וחיבור למשמעות – הוא צידה לדרך שאין לה תחליף לימי סגריר."

הסבר מושגים

- **מציאות חומרית לעומת רוחנית:** החומר מייצג את הנתונים היבשים והמדידים (כוח פיזי, כסף, ציוד), בעוד הרוח מייצגת את הכוחות הבלתי נראים (מוטיבציה, אמונה, ערכים).
- **עתודות כוח:** מאגרי אנרגיה פנימיים (פיזיים ונפשיים) שאדם שומר לשעת חירום, שלרוב אינו מודע אליהם ביומיום.
- **רציונלי:** הגיוני, מבוסס על שכל וחישוב קר. פעולה "מעבר לרציונלי" היא פעולה שמונעת מרגש עמוק או מאמונה, גם כשסיכויי ההצלחה ההגיוניים נמוכים.

שאלות הבנה והעמקה

שאלות הבנה:

1. על פי הפסקה הראשונה, מתי אנו זקוקים יותר מכל ל"רוח" שלנו?
2. מאילו מרכיבים עשויה אותה "רוח", על פי הכותבים בפסקה השנייה?

שאלות העמקה:

1. הכותבים מציינים שעל ידי טיפוח הרוח בשגרה מכינים "צידה לדרך" לימי סגריר. כיצד פעולות כמו התנדבות או קריאת ספרים תורמות לחוסן הנפשי שיידרש לנו בעתיד?
2. באילו דרכים "רוח קבוצתית" (מורל בכיתה, רוח צוות בתנועה) יכולה להשפיע על הישגים של יחידים בתוך הקבוצה?

מקור השראה וחיבור לפירוש

מקור השראה (ספר זכריה, פרק ד'):

"לא בחיל ולא בכח פי אם ברוחי אֶמֶר ה' צְבָאוֹת."

שאלת חיבור:

הנביא זכריה קובע שההצלחה והישועה לא יגיעו דרך כוח צבאי או פיזי ("חיל וכוח"), אלא באמצעות הרוח. כיצד פסוק זה מהווה תשתית רעיונית לפירוש של הרב פירון וג'קי שימל? האם ההישענות "רק בגלל הרוח" משמעה לזלזול בהכנה הפיזית, או לתת לה משמעות אחרת?

שאלה קיומית

היזכרו ברגע קשה שהיה לכם – אולי במסע בתנועת הנוער, אולי בתחרות ספורט ואולי בתקופת מבחנים לחוצה – שבו הגוף או השכל אמרו "מספיק, אני לא יכול יותר", ובכל זאת המשכתם. מה הייתה ה"רוח" או המחשבה שהחזיקה אתכם באותו רגע?

